

SPIS TREŚCI

Przedmowa	13
---------------------	----

Część wstępna

WIADOMOŚCI O JĘZYKU POLSKIM

§1. Stanowisko języka polskiego wśród słowiańskich i indoeuropejskich.	15
§2. Początki języka polskiego i jego geograficzne rozmieszczenie.	20
§3. Źródła do dziejów języka polskiego.	23
§4. Uwagi ogólne o piśmie i staropolskiej ortografii.	27
§5. Grafia niezłożona XII-XIII w.	30
§6. Grafia złożona XIV - XV w.	35
§7. Reformatorzy pisowni staropolskiej.	37
§8. Normalizacja polskiej pisowni przez drukarzy krakowskich.	38
§9. Wnioski ogólne.	41

Część pierwsza

FONETYKA

WOKALIZM

§ 1. Wokalizm prasłowiański a polski	42
§2. Staropolski iloczias i samogłoski pochylone.	44
§3. Rozwój iloczasu staropolskiego.	46
§4. Samogłoski ścieśnione czyli pochylone.	47
§5. Rozwój jerów — uwagi ogólne.	48
§6. Słabe i mocne jery.	49
§7. Zanik i wokalizacja jerów.	49
§ 8. Czas zaniku słabych i wokalizacji mocnych jerów.	50
§9. Nieregularna wymiana jerów.	51
§10. Jery w sąsiedztwie joty.	52
§11. Zgłoskotwórcze <i>r</i> , <i>f</i> , <i>l</i> , (oraz grupy <i>or</i> , <i>ol</i> , <i>er</i> , <i>el</i> — uwagi ogólne.	52
§ 12. Prasłowiańskie <i>r</i> , <i>č</i> , <i>l</i> , <i>l</i>	53
§13. Rozwój sonantów <i>r</i> , <i>l</i>	53
§ 14. Proces wymiany <i>ir</i> , <i>irz</i> > <i>er</i> , <i>erz</i>	53

§15. Nieprawidłowości w rozwoju <i>r, f</i>	54
§16. Rozwój sonantów /, /	54
§17. Czas wymiany <i>r, r̥, l, l̥</i>	54
§18. Wymiana dialektalna ps. <i>tort > tart</i>	54
§19. Przeglós 'e:'o oraz 'e:'a	55
§20. Chronologia przeglósu	55
§21. Wyrównania analogiczne w tematach	56
§22. Brak przeglósu	56
§23. Nieregularny i nieprawidłowy przeglós	57
§24. Następstwa przeglósu	57
§25. Apofonia praindoeuropejska	58
§26. Samogłoski nosowe — uwagi ogólne	58
§27. Okres prapolski i staropolski w rozwoju nosówek (do XII w.)	59
§28. Zlanie się nosówek w XIII–XIV w.	60
§29. Rozróżnianie nosówek (od 2 poł. XV w.)	60
§30. Prasłowiańskie oboczności odziedziczone <i>mie\\mie</i>	60
§31. Wtórna nosowość	61
§32. Akcent — uwagi ogólne	61
§33. Ruchomość akcentu staropolskiego	62
§34. Akcent inicjalny i paroksytoniczny	62
§35. Zmiana akcentuacji i sylabiczności typu <i>Azyja^Azja</i>	62
§36. Dzisiejsze odstępstwa akcentuacyjne	63
§37. Ogólna charakterystyka polskiego wokalizmu	63

KONSONANTYZM

§38. Spółgłoski prasłowiańskie i polskie	64
§39. Fonemy spółgłoskowe prasłowiańskie i polskie	66
§40. Palatalizacje — uwagi ogólne	67
§41. Palatalizacje prasłowiańskie	67
§42. Prasłowiańskie palatalizacje przez <i>j</i>	67
§43. Prasłowiańskie palatalizacje spółgłosek tylnojęzykowych przez samogłoski przednie . . .	68
§44. Prasłowiańskie palatalizacje spółgłosek wargowych i przedniojęzykowych przez samogłoski przednie	69
§45. Polskie alternacje twarda: miękka (aktualnie lub funkcjonalnie)	71
§46. Palatalizacja spółgłosek tylnojęzykowych przez samogłoski przednie	71
§47. Opozycja fonologiczna twarda: miękka	71
§48. Dyspalatalizacje — uwagi ogólne	72
§49. Dyspalatalizacja w grupach spółgłosek przedniojęzykowych	73
§50. Dyspalatalizacja wygłosowych spółgłosek wargowych	73
§51. Powstanie fonemów /, /'	74
§52. Podsumowanie wiadomości o fonemach spółgłoskowych	75
§53. Rozwój spółgłosek w pozycjach zależnych i grupach spółgłoskowych — uwagi ogólne . . .	75
§54. Rodzaje asymilacji fonetycznych	76
§55. Upodobnienia pod względem dźwięczności	76
§56. Upodobnienia wewnątrzwyrazowe pod względem dźwięczności	76
§57. Upodobnienia pod względem miejsca artykulacji	77
§58. Upodobnienia pod względem miękkości	77
§59. Upodobnienia pod względem stopnia zbliżenia narządów mowy	79
§60. Uproszczenia grup spółgłoskowych	79
§61. Ogólna charakterystyka rozwoju polskiego systemu fonologicznego	80
§62. Zestawienie genezy spółgłosek i spółgłosek polskich	83

SŁOWOTWÓRSTWO

§1. Metoda opracowania słowotwórstwa historycznego.	85
§2. Powstawanie formantów w drodze absorpcji i perintegracji.	85
§3. Formanty pochodzące z samoistnych wyrazów.	86
§4. Powstawanie formantów z końcówek fleksyjnych.	86
§5. Powstawanie formantów przez kontaminację.	87
§6. Formanty obcego pochodzenia.	87
§7. Formanty produktywne i nieproduktywne.	88
§8. Wielofunkcyjność formantów.	90
§9. Współfunkcyjność formantów.	92
§10. Leksykalizacja.	92
§11. Krystalizacja dominant słowotwórczych.	94
§12. Krystalizacja dominant znaczeniowych.	95
§13. Repartycja znaczeń.	95
§14. Powstawanie nowych wyrazów wskutek kontaminacji.	96

RZECZOWNIKI

§15. Formanty przyrostkowe z elementem <i>-k-</i> .	97
§16. Formanty ze spalatalizowanym elementem <i>-k-</i> .	99
§17. Formanty z elementem <i>-«-</i> .	100
§18. Formanty z elementem <i>-r-</i> .	101
§19. Formanty z elementem <i>-t-</i> .	102
§20. Formanty z elementem <i>-j-</i> .	102
§21. Formanty z elementem <i>-/-</i> .	103
§22. Formanty z elementem <i>-w-</i> , <i>-d-</i> , <i>-m-</i> oraz inne nieproduktywne.	104
§23. Formanty zawierające kilka spółgłosek.	104
§24. Struktura słowotwórcza nazw własnych.	106
§25. Staropolskie imiona złożone.	106
§26. Imiona skrócone.	106
§27. Imiona obce.	107
§28. Struktura słowotwórcza nazwisk.	107
§29. Struktura słowotwórcza nazw miejscowych.	108
§30. Uwagi ogólne o budowie rzeczownika.	109

PRZYMIOTNIKI

§31. Uwagi wstępne.	111
§32. Formanty z elementem <i>-n-</i> .	111
§33. Formanty z elementem <i>-v-</i> .	112
§34. Formanty z elementem <i>-k-</i> .	113
§35. Formant <i>-/-</i> .	114
§36. Formant <i>-ski</i> .	114
§37. Formacje przedrostkowe.	114
§38. Uwagi ogólne o budowie przymiotników.	115

ZAIMKI

§39. Struktura słowotwórcza zaimków.	115
--------------------------------------	-----

PRZYSŁÓWKI

§40. Struktura słotwórcza przysłówków.	.116
--	------

LICZEBNIKI

§41. Uwagi wstępne.	.117
§42. Struktura słotwórcza liczebników.	.117

CZASOWNIKI

§43. Uwagi wstępne.	.118
§44. Czasowniki pierwotne.	.118
§45. Czasowniki odimienne.	.119
§46. Czasowniki odczasownikowe.	.119
§47. Formanty przedrostkowe.	.119

WYRAZY NIEODMIENNE

§48. Przyimki.	.121
§49. Spójniki i partykuły.	.121
§50. Wykrzykniki.	.121
§51. Wnioski ogólne.	.121

Część trzecia

FLEKSJA

§1. Ogólne kierunki rozwoju polskiej	fleksji	.123
--------------------------------------	-------------------	------

DEKLINACJE

Deklinacja rzeczowników

Deklinacja I męska

§2. Mianownik l.p.	.126
§3. dopełniacz l.p.	.126
§4. Celownik l.p.	.127
§5. Biernik l.p.	.128
§6. Narzędnik l.p.	.129
§7. Miejscownik l.p.	.129
§8. Wołacz l.p.	.130
§9. Mianownik i wołacz l.mn.	.131
§10. dopełniacz l.mn.	.133
§11. Celownik l.mn.	.134
§12. Biernik l.mn.	.134
§13. Narzędnik l.mn.	.135
§14. Miejscownik l.mn.	.136
§15. Wnioski dotyczące deklinacji I.	.137

Deklinacja II nijaka

§16. Mianownik, biernik, wołacz l.p.	.138
§17. Dopełniacz l.p.	.138
§18. Celownik l.p.	.139
§19. Narzędnik l.p.	.139
§20. Miejscownik l.p.	.140
§21. Mianownik, biernik, wołacz l.mn.	.140
§22. Dopełniacz l.mn.	.141
§23. Celownik l.mn.	.141
§24. Narzędnik l.mn.	.142
§25. Miejscownik l.mn.	.142
§26. Porównanie deklinacji I męskiej i II nijakiej.	.143

Deklinacja III żeńska

§27. Mianownik l.p.	.144
§28. Dopełniacz l.p.	.144
§29. Celownik l.p.	.145
§30. Biernik l.p.	.145
§31. Narzędnik l.p.	.145
§32. Miejscownik l.p.	.146
§33. Wołacz l.p.	.146
§34. Mianownik, biernik, wołacz l.mn.	.146
§35. Dopełniacz l.mn.	.147
§36. Celownik l.mn.	.147
§37. Narzędnik l.mn.	.147
§38. Miejscownik l.mn.	.148

Deklinacja IV mieszana

§39. Odmiana rzeczowników męskich zakończonych na -a, -o.	.148
§40. Rzeczowniki zbiorowe typu <i>bracia</i> .	.149
§41. Odmiana rzeczowników nijakich obcych zakończonych na -um.	.150
§42. Formy dualne.	.150
§43. Uwagi ogólne o deklinacji rzeczowników.	.152

Deklinacja zaimków

§44. Odmiana zaimków rodzajowych.	.153
§45. Odmiana zaimków jednorodzajowych.	.157
A. Zaimki osobowe i zwrotny.	.157
B. Zaimki pytajne <i>kto</i> , <i>co</i> .	.158

Deklinacja przymiotników

§46. Odmiana rzeczownikowa i zaimkowa przymiotników.	.158
--	------

Deklinacja liczebników

§47. Odmiana liczebników <i>dwa</i> , <i>trzy</i> , <i>cztery</i> .	.163
§48. Odmiana liczebników <i>pięć</i> — <i>dziesięć</i> .	.165
§49. Odmiana liczebników <i>jedenaste</i> — <i>dziewiętnaste</i> .	.165

§50. Odmiana liczebników <i>dwadzieścia —dziewięćdziesiąt</i> .	.165
§51. Odmiana liczebnika <i>sto</i> .	.166
§52. Odmiana liczebników <i>dwieście, trzysta, czterysta</i> .	.166
§53. Odmiana liczebników <i>pięćset —dziewięćset</i> .	.166
§54. Syntetyczny przegląd rozwoju deklinacji liczebników głównych.	.167
§55. Odmiana liczebników zbiorowych.	.167
§56. Liczebniki ułamkowe.	.168
§57. Liczebniki typu <i>samotrzeć</i> .	.168
§58. Syntetyczne ujęcie wiadomości o deklinacji.	.169

KONIUGACJA

§59. Uwagi ogólne.	.170
§60. Klasy koniugacyjne prasłowiańskie a polskie.	.171
§61. Formy czasu teraźniejszego.	.171
§62. Powstanie koniugacji <i>-am, -asz</i> .	.174
§63. Rozwój form niektórych czasowników w czasie teraźniejszym.	.175
§64. Formy dualne.	.175
§65. Czasy przeszłe niezłożone.	.176
§66. Czas przeszły złożony.	.178
§67. Czas zaprzeszyły.	.179
§68. Czas przyszyły.	.179
§69. Tryb warunkowy.	.179
§70. Tryb rozkazujący.	.180
§71. Imiesłowy.	.182
§72. Bezokolicznik.	.183
§73. Podsumowanie wiadomości o koniugacji.	.184
§74. Wnioski dotyczące fleksji.	.185

Część czwarta

SKŁADNIA

§1. Uwagi wstępne.	.187
--------------------	------

CZĘŚĆ OGÓLNA

§2. Krystalizacja funkcjonalno-syntaktyczna wskaźników zespolenia.	.188
Spójniki współrzędne.	.188
Spójniki podrzędne.	.190
§3. Bezspójnikowe i spójnikowe połączenie zdań.	.192
§4. Bezprzyimkowe i przyimkowe składniki syn taktyczne.	.193
§5. Zastępstwo konstrukcji bezprzyimkowych przez przyimkowe.	.193
§6. Wahania w używaniu konstrukcji przyimkowych i bezprzyimkowych.	.194
§7. Zastępstwo funkcji słowotwórczej przez kazualną lub przyimkową.	.195
§8. Składnia zgody i rzędu w rozwoju historycznym.	.195
§9. Szyk wyrazów.	.196
Szyk orzeczenia.	.197
Szyk przydawki.	.197
Szyk enklityk, proklityk, zaimka zwrotnego i słowa posiłkowego.	.198
Szyk słowa posiłkowego w czasie przeszłym złożonym i przy stronie biernej.	.198

Szyk zaimka zwrotnego <i>się</i>	.199
§10. Wpływy obce na polską składnię	.199
Latynizmy.	.200

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

BUDOWA ZDANIA POJEDYNCZEGO

§11. Związek główny podmiotu z orzeczeniem.	.201
Podmiot	.201
Orzeczenie.	.202
§12. Związki poboczne.	.204
Dopełnienie.	.204
Okolicznik	.205
Przydawka	.205
Konstrukcje imiesłowne.	.206

BUDOWA ZDANIA ZŁOŻONEGO

§13. Zdania współrzędnie złożone.	.207
Zdania łączne spójnikowe.	.207
Zdania przeciwstawne.	.208
Zdania rozłączne.	.209
Zdania wynikowe.	.209
§ 14. Zdania podrzędnie złożone.	.210
Zdania podmiotowe.	.210
Zdania dopełnieniowe.	.211
Zdania przydawkowe.	.212
Zdania orzecznikowe.	.212
Zdania okolicznikowe.	.213
Ćwiczenia.	.219
Wskazówki bibliograficzne.	.223
Skróty tytułów.	.224